

Observatoriul este de două ori în
septemana, Miercuri și Sâmbătă.

Prețurile.

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., după
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisă cu postă în
lătrulu monarhiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. séu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a și
a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
assemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redactiu-
nea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 40.

— Sibiu, Sâmbata 21/2 Juniu. —

1883.

Totu între patru ochi.

(Conversatiunea a patr'a și cea din urma).

„Memorandulu esitu mai post festa“. Asia
ține „Telegrafulu romanu“ și are tóta dreptatea
impreuna cu toti acei confrati, cari atátu pe tim-
pulu conferentiei câtu și mai tardiu sub unu
memorandu decretatu de către o adunare atátu de
respectabila precum a fostu aceea, n'au întielesu
mai multu, decâtu o specie de pronuntiamentu, pro-
clamatiune, programa, manifestu de ocaziune, pro-
fesiune de credință politica față cu alegatorii,
scurtu o fôia volanta de doué trei pagine. Se
pare în adevéru, că acésta fusese opiniunea multora
dintre noi indata dela începutu, că-ci de nu ar fi
fostu asia, credu că nu s'ar fi pusu primulu referente
alesu și denumitu indata atunci, acea conditiune
peremptorie, că se fia gata cu totu memorandulu
în trei septemani, spre a se poté da în manile
publiculu timpuriu destulu, înainte de alegeri.
In acestu întielesu memorandulu n'au esitu mai
post festa, ci a întârziatu cu totulu, nu numai
pâna după Rosalii, ci și pâna după Craciunu, după
Pasci și după alte Rosalii, din cauza că d. referente
n'a compusu memorandulu nici după 3 nici chiaru
d după 6 luni, éra apoi a declarat rotundu că renuntia la
onórea de a compune acelu memorialu din cauzele
coprinse în epistol'a sa de dato 23 Dec. citita în
siedinti'a comitetulu electoralu tinuta în 26 Dec.
1881, după care la 6 Ianuaru 1882 înainte acelasu
comitetu a trebuitu se'si caute unu altu referente.
(A se vedé actele).

La siedinti'a din 26 Dec. au participatu siepte
membrii ai comitetulu, adeca și doi membrii veniti
inadinsu din afara. In aceea luandu-se în de aprópe
consideratiune vointi'a conferentiei generale din doué
tieri, respicata cu tóta solemnitate în siedinti'a
sa din 14 Maiu, că memorialulu ce se va compune
în numele seu „se fia explicativu, detaliatu
în cauza și se i se dea cea mai estinsa
publicitate“, membrii adunati ai comitetulu
au recunoscutu din nou, că acestei corporatiuni
executive nu'i era permisu că se ésa la lume (și
inca în patru limbi) numai cu vreo fôia volanta
de ocaziune, sau cu unu operatu cum ar fi unu

articlu de fondu încă pe atâta de bine scrisu, dara
destinatu pentru unu publicu anumitu și restrinsu,
ci că elu stetea în faci'a unui processu
nationale, politicu și chiaru religiosu fôrte
vechiu, cu o alta natiune sau cu representatii
acesteia, processu care duréda de sute de ani, fără
că se se fia decisu macaru odata în favórea romani-
loru, ba vorbindu în stilu de avocat, fără că se
se fia înrotulatu pâna în dio'a de astadi actele.

Ori-cine a studiatu și cunósce de aprópe, cum
și trebuie, natur'a cumplitolu nostru processu nationale
secularu, va pricepe fôrte usioru, că acestu pro-
cessu nu stá numai în legea electorala, nici depinde
numai dela unu periodu electoralu, prin urmare că
ar fi o sperantia cu totulu desiérta a voi se castigi
processulu cu foi volante. Ci că foi volante sunt
și diariile politice, fiacare Nr. o fôia volanta, fôrte
necesarie pentru urmarirea politice actuale mili-
tante, dara nu de ajunsu că se restorni unu pro-
cessu învechitu și óresicum petrificatu în decursulu
vécuriloru prin despotismu, ura prefacuta în sange
și meduva, privilegie egoiste, prejudetie fără numeru.

Daca romanii au voit se facea în caus'a lor
apelu la opiniunea publica imparțiala a popóraloru
europene libere, apoi spre acestu scopu, adeca spre
a informa și esplicá în detaliu (cu de a
meruntulu) caus'a lor, atunci comitetulu avea se
puna cu totulu altu aparatu în miscare și activitate.
Se va parea camu paradoxu, dacă vomu dice, că
comitetulu trebuie se spuna popóraloru înainte de
tóte, că existe și în monarhi'a austro-ungurésca
unu poporu cu nume de romanu, pe care strainii
ilu numescu Vlachu, Valachu etc. Că-ci se nu'si
mai facea nimeni atâtea ilusiuni crediendu, că Europ'a
scie de existenti'a nóstra în acésta monarhia.
Credința desiérta. Câte unu individ, câte unu
literatu ici colea a cititu și auditu ceva despre noi,
dara immensulu numeru alu milióneloru de ómeni
competenti de a forma opiniune publica și a o mani-
festa, nu scie nimicu de noi. Cercati dacă nu
credeti, în caletoriile dvóstra crucisii curmedisii
prin tóta Europ'a, se aflati câtu sciu ceva despre
romanii din Austro-Ungari'a, éra de vreunu trecut
istoricu alu acestui poporu nici nu viséda.

Spre deslegarea problemei infaciosiate în acestea

dimensiuni, urmă că comitetulu se'si afle la ea unu
raportoru și totuodata trei traductori. Crede cineva
că a fostu asia usioru se afle cineva pe acei patru
individii? Atunci candu se voru publicá tóte actele
respective ale comitetulu, lumea va sci judecă și
în punctulu acesta în deplina cunoscintia de cauza,
pâna atunci nu.

Dara comitetulu mai avea și o alta grija im-
preunata cu respundere și de natura că se com-
promita reputatiunea personala, sau daca pe acésta
nu, apoi de siguru pung'a fiacaruia. In caus'a unui
poporu de aprópe trei milióne nimeni nu a voit
se muncésca și se asude cu lunile întregi de po-
mana, nici referentu, nici traductori și cu atátu
mai puçinu tipografii și librarii la tiparirea și pro-
pagarea de 6250 exemplarie în 9—10 și respective
15 cóle tiparite mai totu cu litere dese. Mai
adaoge porto posteloru la pachete și corespondentie.
Ar fi o insulta pentru natiune, candu ar pretinde
cineva, că acelea câteva mii de spese se le scótia
numai câteva individii dela sinesi, éra ceilalti cu
diecile de mii, ómeni cu stari cu averi, se le dica
numai câte unu fôrte multiamimu dvóstra. Publi-
carea socoteliloru la timpul seu ne va da ocaziunea
dorita că se cunóschemu pe toti câtu în da asteptatu
vorba rogata, ci au datu. Cu tóte acestea, de nu
se treceau în primele doué luni, aprópe doué
mii de exemplarie din testulu romanescu, nu scimu
cum ar fi esitu comitetulu cu coperirea crediteloru,
mai alesu după-ce din testele germanu și magiaru
s'au impartitu atâtea sute gratis.

Crediendu că pâna aci s'au aratatu cauzele
esirei memorandulu „mai post festa“, vomu mai
stá inca numai la unu punctu atinsu în „Telegr.
rom.“, adeca acolo unde se dice, că memorandulu
„nu e mai pre susu de ori-ce critica“.

Nu dieu acela; asiguramu inse pe confratii
dela „Telegr. rom.“, că nimeni nu cunósce asia
bine defectele acelu operatu, precum le cunósce
chiaru auctorulu lui respective referentele comitetulu,
pe care nu l'au ametitu nici complimentele cătorva
diarie din Romani'a, nici ale unoru germane și
francese, nici chiaru impregiurarea, că din acelu
operatu din natur'a sa secu, a carui lectura nu'ti

Foisiór'a „Observatoriului“.

Alcoolulu, tabaculu și literatur'a.

Traducere de Vasile.

A. Arthur Reade, unu savantu englesu care a pu-
blicatu mai multe uvrage escelente asupra literaturii
tieri sale, nu de multu a publicatu o carte cu titlulu:
Study ant stimulants (Munc'a și stimulanti) sau:
„Despre influința usagiului beuturilor alcoolice (toxi-
celoru) și fumatului (narcoticeloru) asupra spiritulu.“

„Care este, se întreba dn. Reade în introducerea
uvragulu seu, real'a influința a stimulantiilor și nar-
coticeloru asupra creeriloru? Dau ei o fortia mai mare,
o luciditate mai mare spiritulu sau slabescu și întuneca
intelligenti'a? Acésta problema m'a preocupatu de mai
multi ani, și sperandu că voi ajunge la o conclusiune
decisiva și dédna de confientia, m'am informatu dela
mai multi reprezentanti ai literaturii, sciintiei și artei
în Europ'a și în Americ'a.“

Dn. Reade a întrebatu în adevéru pe mai multi
literati și savanti din mai multe parti; și din aceste
respunsuri si-a formatu cartea.

Prin urmare este unu uvrageu interesantu în celu
mai inaltu punctu, că-ci elu cuprinde o seria de depo-
sitiuni semnate de nume ilustre sau simplu cunoscute,
Louis Blanc, Matthev Arnold, Wilkie Collins, Darwin,
Gubernator, Haeckel, Sir J. Lubbock, John Ruskin, An-
thony Trollope, Jules Simon, Barthélemy Saint-Hilaire,
Wurtz, Ch. Kingsley etc. — tóte nationalitatile și tóte
cașuliile (cases) creerulu omenescu. Éta câteva din
aceste incredintari (confidences):

Cestiunea infaciosiata prin auctorulu englesu este
destulu de interesanta, me cugetu: Care sunt efectele
tabaculu și alcooliloru asupra creeriloru?

La acésta Paul Bert raspunde:

„Opiniunea mea asupra tabaculu și alcoolulu,

precum și despre actiunea lor asupra sanetatiei, se
póte resumá în 4 probleme (propositiuni) urmatóre:

1. Numeróse poporatiuni au atinsu unu gradu
inaltu de civilizatiune și prosperitate fără a fi cunoscutu
nici tabaculu nici alcoolulu; prin urmare aceste sub-
stantie nu sunt nici necesarie nici chiaru utile indivi-
diloru și rasseloru;

2. Cantitati considerabile de aceste nimicuri (dro-
gues), luate într'o singura data, potu causá mórte;
cantitati mai mici ametiescu sau aducu o mórte mai
lina, aceste sunt dara veninuri de care trebuie a ne pazi;

3. De alta parte, sunt multe persóne care beau
beuturi alcoolice și care fumédia tabacu fără nici-unu
detrimentu pentru sanatarea lor sau ratiunea lor. Nu
e dara nici-o ratiune de a oprí usulu acestoru substantie,
daca se va regulá cantitatea ce trebuie se fia luata;

4. Usulu licoruriloru alcoolice și alu tabaculu in
dose slabe dá o mare satisfactiune spre binele persóne-
loru și nu este vatamatoriu.

„Nu trebuie prin urmare a criticá usagiulu lor
dupa-ce am aretatu pericolulu abuzulu lor. In fine,
alcoolulu și tabaculu cá tóte placerile acestei vietii, este
o cestiune de progresu.“

„In câtu me privește pe mine, eu nu fumédiu,
fiindu-cá nu'mi place tabaculu; béu fôrte raru licoruri
alcoolice, dara beau vinu la fiacare mancare, fiindu-cá
imi place.“

1 Martiu 1882.

Paul Bert.“

Éta opiniunea lui Maxime Du Camp:

„N'am fostu nici-odata în positiune de a face vreo
esperientia despre influința alcoolulu asupra creeriloru.
Nu beau, și n'am fostu nici odata beatu. Fumezu multu,
dara numai cu pip'a și tigaret'a. Manancu de doué-ori
pe di, odata la unspredece óre, consistandu dintr'o
costitia de mielu (côtelette), legumi și o tassa de tea.
Facu unu prandiu substantialu la siepte óre și beau o
butelia de vinu de Bordeaux. Nu lucru nici-odata sér'a
și me culcu la diece óre și jumetate. Privescu usulu
tabaculu de nefolositoriu și mai multu de o prostie.“

„Cátu pentru alcoolu, ilu consideru cá prea vata-

matoriu ficatulu și multu prejudiciabilu creeriloru. Viéti'a
muncitoriloru cu spiritulu, ar trebui se fia fôrte regulata
și moderata sub tóte rapórtel. Esercitiile fise, cá
equitatiunea, preambarea, venatulu sunt fôrte neces-
sarie pentru spiritu și trebuie se fia luate la ocaziune.

„Opiniunea mea este, că ori-ce productiune inte-
lectuala este datorita unei dispositiuni speciale a siste-
mulu cerebro-dorsal, asupra caruia tabaculu și alcoolulu
nu potu avea nici-o influința salutara. Me temu, că
respunsulu meu nu ve va fi multu folositoriu, dara în
aceste materii, nu iau în considerare de locu teori'a.
Aceste sunt, după cum dicu germanii, idiosyncrasii.“

17 Februaru 1882.

Maxime Du Camp.

Jules Simon:

„Sunt douédieci de ani, de candu avui ocaziune a
studia conditiunea classeloru de muncitori, și n'am tre-
cutu cu vederea de a observá influința perniciosá
produsa asupra moralulu și sanetatiei lor usulu lico-
ruriloru tari. Imi aducu aminte că unulu dintre cele
mai penibile rezultate ale cercetariloru mele fú de a
vedé că, pe candu câteva individii cauta placerea în
abuzulu beuturiloru, altii nepotendu a'si procurá unu
nutrementu de ajunsu, cauta a'si slabi apetitulu lor
bèndu puçinu rachiu. Fiindu-cá cercetarile mele sunt
dejá fôrte vechi, marturisirea mea va fi acum de puçina
valóre. Se schimba multe în douédieci de ani și asiu
voi se speru că în decursulu acestui timpu s'a facutu
vreo amelioratiune în obiceiurile poporulu. N'am se
vorbescu ceva mare despre usulu tabaculu. CREDU că,
luate cu excessu, devine ametitoriu. Sciu că elu póte
influintiá cá veninu, că-ci unulu dintre amicii mei, unu
membru alu senatulu, care a muritu, m'a asigurat
adese-ori, că elu va murí, fiindu-cá a fumatu prea multu
și necurmatu.“

„Eu privescu usulu tabaculu cá unu invetiú pe
care trebuie se'lu combatemu, că-ci elu tinde a separá
ómenii de societatea femeiloru.“

8 Martiu 1882.

Jules Simon.“

face nici-o distracțiune, s'au trecut asia iute unu numeru de exemplarie, precum la noi s'a intemplat până acuma numai cu unele carti scolastice și cu altele de povesti și de istoriōre romantice*). Atâta numai, cã auctorulu afla in operatu cu totulu alte defecte,  ra nu pe acelea indigitate de „Telegr. romanu“; apoi defectele acelea le vede elu purcediendu mai alesu din unele impregiurari, pe care d nsulu pune temeiu si anume: a) cã comitetulu n'au nemeritu cu alegerea referentelui seu; b) cã acelu memorandu in nici-unu casu nu trebuia se fia compusu aici in Transilvani'a, sub acésta presiune a *manei libere*, ci a irea, de ex. in Franci'a, si cu at tu mai pușinu se se fia tiparitu tocma prim'a editiune in tipografi'a archidiecesana, pentru-cã indata in Octobre se fia aruncata afara din aceea, precum este prea bine cunoscutu confratiloru dela „Telegr. rom.“, c -ci asia a intratu frica mare in multi romani, c  se nu patia ceva reu, daca aru cutedia se'si castige si se cit sca o carte pusa pe Index; c) cã memorandulu trebuia se  sa celu pușinu asia de voluminosu, precum sunt diatribele lui Roesler sau ale lui Hunfalvy publicate in contra intregel natiuni romanesci, cu planu politicu precugetatu inadinsu de c tra mai multi barbati de statu; d) cã daca acelu memorandu l'ar fi compusu chiaru unulu dintre cei doi archangeli, elu totu avea trebuintia imperativa de a fi dusu, recomandat, comentatu si explicatu de c tra individi f rte capabili, devotati causei, cunoscatiori de limbi, trimisi inadinsu in tieri straine, in cercuri superióre ale societatiei si pe la diarie din cele mai citite si de auctoritate mai mare, fara a crutia timpu, spese, ostenei; c -ci c tu s'a facutu p na acum, a fostu mai multu numai pentru acea parte f rte numerosa a publiculu romanescu de aci de acasa, care nu avuse de unde se'si cunosca nici chiaru istori'a patriei si natiunei sale. Spuneti adeca rogu-ve, ce istoria si ce cunoscentie din drepturile patriei s'au propusu in scólele din Transilvani'a si Ungari'a pentru romani p na in 1848, dupa aceea sub absolutismu si acuma sub dualismu? P na in 1848 nimicu, c -ci era oprita, cu esceptiune de istori'a generala f rte s ca si aceea numai in o singura classe a facultatiei filosofice; sub austriaci nici vorba de istori'a patriei nóstre;  ra acuma? falsificari nenumarate.

Pe l nga tóte acestea se nu ne facemu inca si alta ilusiune, c  si cum unu arbore betranu ar cadea numai din doue trei lovituri. Daca voimu scopulu, trebuie se voimu si midiul cele. In dilele nóstre lumea cugeta repede si uita totu asia, ea al rga si sb ra cu vaporu si cu electricitate. Ce ai facutu cu unu singuru memorandu? Altele multe mai trebuie se urmedie necurmatu si neincetatu. Voiti acésta inadinsu? Atunci altu comitetu, altu „Spiritus movens“, alti concipienti, dara apoi si alte midiul ce material, tóte inse totu asia de compacti si solidari cum

*) Scriindu acestea ni se asigura, că si din edit. II romanésca s'au trecut p na acuma la una miia de exemplarie, dara c  se mai cere o suma de bani spre a regula tóte conturile.

Dn. Gladstone:

„C  respunsu la cestiunile v stre, ve voiu spune că D. Gladstone bea unulu sau doue pachara de Claret (vinu) la colatiunea sa (mancare între dejunu si prandiu); acelasu lucru la prandiu, adaog ndu unu pacharu de Porto usioru. Usulu vinului in aceste proportiuni ii este mai cu séma necesariu in momentele de mare munca intelectuala. Elu ursesce tabaculu si s'a abtinutu totdeauna de ori-ce stimulantu forte si iritatoriu.

29 Novembre 1882.

Herbert J. Gladstone.“

Dn. Barthélemy Saint-Hilaire:

„Vi le facu cunoscute f rte bucurosu, opiniunea mea, vederile mele asupra efectelor tabacului si alcoolului. Eu le credu pe amendou periculóse, c -ci ele sunt caus'a multoru b le, chiaru luate in cantitate mica, si inca mai multu candu abus dia cineva de ele. N'am facutu nici-odata esperientia personala, dara am potutu prea adese-ori observ  funest'a loru influentia asupra individiloru cunoscentiei mele. Nu consideru nici chiaru vinulu c  nevatomatoriu, fiindu mai totdeauna falsificatu. M'am abtinutu de mai multi ani, mai in totu decursulu vietiei mele, cu mare avantaju. In clim'a nóstra nici-unu stimulantu nu este necesariu, si me intrebuda voru fi in alta parte.

„Primiti multiamirile mele pentru cestiunile ce mi-ati adressatu.

21 Februaru 1882.

B. Saint-Hilaire.“

Dn. Taine:

„Regretu că nu potu se ve dau informatiunea ce 'mi cereti. N'am studiatu cestiunea si nu mi-am atintitu opiniunea asupra acestui subiectu. Totu ceea ce potiu dice, este, că n'am facutu nici-odata intrebuintiare de alcoolu sub nici-o forma c  stimulantu puru (sau esen-

amu fostu in Maiu 1881, ceea ce dorimu si noi din totu sufletulu nostru si lasamu cu limba de mórte la fiii si nepotii nostrii.

Transilvani'a.

Sibiu. In. Sa c. r. archiducele Albrecht dupa visitatiunile sale facute garnis neloru din cetatile Temisi r'a, Arad, Alba-Juli'a, trec ndu incóce pe la S. Sebesiu si Miercurea sosi sanetosu la Sibiu in 30 Maiu insoșitu numai de escel. sa dn. comandante fml. br. Sch nfeld la 6  re d. am., si trase la ospelulu Neuriehrer, unde er  asteptatu de c tra domnii oficiari de statu-maioru, de auctoritatile bisericesci cu escel. sa domnulu mitropolitu Mironu Romanulu, cu d. superintendente ev. G. D. Teutsch si abatele r.-cat. Gy rffy in frunte, si tóte auctoritatile civili din locu conduse de c tra dn. prefectu Fried. W chter si dn. v.-prefectu Sennor. Dupa acea intimpinare In. Sa pe la 8  re lu  o cina simpla, dupa cum e dedatu a t rai tóta viéti'a sa. Joi deman tia se incepura afara la campu revistele militare cu trupele din garnisóna si tinutul acesta, de tóte armele, pedestrime, calarime si artileria. Archiducele isi manifestă de repetite-ori inalt'a sa indestulare cu tóte trupele, mai alesu inse cu nou formatulu regimentu Nr. 82 care a succesu regimentulu Nr. 31 stramutatu inainte cu c teva luni la Vien'a, intregitu totu din acestu tinutu alu Transilvaniei. In aceeași di dupa prandiu archiducele plec  cu trenulu dela 4  re la Clusiu. Archiducele Albrecht nu e prea departe de ani 70, mai are inse memoria f rte buna si nu'i prea pasa de strapatie; da, c -ci este soldatu.

— Ne folosimu de acésta ocaziune spre a mai adaoge tocma aci o scire f rte placuta venita dela Vien'a si despre regimentulu Nr. 31. Acela si regimentulu Nr. 48 luate in revista in present'i'a Maiestatiei Sale si a archiducelui principe de cor na Rudolfulu s'au portatu at tu de bine si au executatu tóte evolutiunile cu at ta precisiune, in c tu at tu monarhulu c tu si archiducele au simtitu o distinsa placere si au laudatu de repetite-ori pe ambele regimente, dupa care li s'a datu o di de repausu si câte 1/2 litra de vinu la fiacare soldatu. Despre regimentulu 31 se mai scrie, că fiindu comandatu si in lagarulu dela Bruck, afara sub cerulu liberu, la int rcerea in garnis n'a capitalei toti soldatii erau at tu de vioi si veseli, c  si cum aru fi fostu numai la o preambulare,  ra nu la exercitii obosit rie.

— In. Sa imp. archiducele Josifu comandantele supremu alu militiei teritoriale inca se ast pta dilele acestea in Transilvani'a, unde are se ia in mai multe tinuturi acelea trupe in revista.

— Din unele tinuturi ne vinu multe sciri triste despre esirile apelor si innecari de hotara. La tóte aceste inse noi repetimu vechiulu nostru refrenu: Plantatiuni de a lungulu toturoru riurilor si paraelor, preste tóta t ier'a, plantatiuni f rte efine si usioru de facutu; c  ce e mai eftinu dec tu salcile, rachitele si arinii! Paduri intregi se potu infiint  din acelea. Locuitorii inse de tóte nationalitatile pare că sunt farmecati, c  in sute

tialu sau absolutu). Cafeau'a imi convine multu mai bine. Alcoolulu, dupa c tu potiu eu judecă, este bunu numai c  unu stimulantu fisicu, dupa o mare obos la, si inca si atunci nu trebuie luat dec tu in cantitate mica. C tu pentru tabacu, eu am reulu obicei de a fum  din t igareta si o gasescu utila intre doue idei, candu o am pe cea de  ntaiu, dara candu nu o am gasitu pe a dou'a; cu tóte acestea nu'lu consideru că o necesitate.

„Pintre literatii si savantii dimpregiurulu meu nu cunosc pe nici-unulu, care pentru-c  se cugete sau se scrie, se fia facutu recursu la liqueruri tari; dara trei parti din ei fum dia, si mai toti iau o tassa de cafea inainte de lucrulu loru. Am vediuu jurnalisti englesi scri ndu articolele loru nóptea, de inaintea unei butelie de siampania; la noi, articolele sunt scrise di a, si jurnalistii nostrii nu prob dia prin urmare necesitatea de a recurge la acestu stimulantu.

8 Martiu 1882.

H. Taine.“

Dn. Tourgu neff:

„C  respunsu la cestiunile v stre nu potiu dec tu a constată, că n'am esperientia personala despre influent'a alcoolului si tabacului asupra creeriloru, nefuand si neluandu beuturi alcoolice. Observatiunile mele asupra altora m'au condusu a conchide, că tabaculu este in generalu o deprindere rea si c  alcoolulu luat in f rte mica cantitate póte produce unu efectu bunu in anumite casuri de slabiciune a constitutiunei.

14 Martiu 1882.

Ivan Tourgu neff.“

Umoristulu americanu Mark Twalne, este mare partisanu alu tabacului.

„Am, dice elu, pușina esperientia in c tu privesce beutur'a, dara am inceputu a fum  fara cumpetare dej  in etate de 8 ani; am inceputu cu 100 de t gari pe

de ani se nu faca nimicu pe lume pentru aperarea hotaraloru si chiaru a sateloru,  ra in acestu punctu nu sunt mai buni nici carturarii, nici proprietarii cei mari si magnatii, ci mai la toti se póte aplica proverbiulu: vermele l  ra d cin'a hr nului; care ce au apucatu din mosi de ștramosi, bine, reu; fatalismulu turcescu ii domnesce pe toti mai fara esceptiune; apoi se vaiera, striga, blastema, se rev lta asupra ceriului. At ti ómeni bogati caletorescu in alte tieri apusene, vedu cu ochii loru, cum ómenii au invetiatu pe acolo se infrene furi'a elementului, dara se intorcu acasa si stau totu pe locu, c  si cum nu aru fi vediuu nici auditu nimicu din tóte acelea.

Ungari'a.

Diet'a s'a inchisu si prorogatu p na in 27 Septembrie.

Legea gimnasieloru f  sanctionata. De aci incolo ministrulu culteloru si instructiunei publice are se ingrij sca de introducerea ei cu tóta maiestri'a de care este dsa capabile.

Intr'aceea press'a magiara a toturoru partideloru se si apucă se prepare opiniunea publica pentru una alta lege despotica, a carei problema se fia: magiarisarea toturoru seminarieloru preotiesci theologice a toturoru confessiuniloru religióse, sau daca s'ar potea si mai multu: desfiintierea scóleloru theologice de pe la episcopii si infiintierea de facultati theologice pe la cele doue universitati dela Bpest'a si Clusiu, unde apoi clericii (elevii, preparandii) romani, serbi, ruteni, slavaci, nemti se invetie fiacare dupa confessiunea sa, tóte studiile in limb'a magiara.  re clerurile respective isi voru deschide ochii celu pușinu acuma? Inainte cu 3—4 ani, candu cu incercarile din Ungari'a de a infiint  si o episcopia gr.-catolica magiara, candu le diceamu noi c  acésta incercare va avea de resultatu finale magiarisarea altarielor si aplicarea de magiari curati, trecuti inadinsu la vreo biserica orientala, c  preoti la romani si serbi, — la multi li se parea că noi visamu.

Preste 40 de petitiuni se afla la dieta, care tóte ceru episcopii orientali magiare si traducerea cartiloru nóstre bisericesci in limb'a magiara. Dara ce ne pasa noue, c   ca  ra se imparte „mil'a imperatésca“ — saculetiulu cu ovesulu, cum disese odata c. Andrássy.

Austri'a.

In cele mai mari doue provincii ale statului Austriei decurgu tocma acum agitatiuni electorali de unu interesu superioru, din care potu se invetie si alte pop ra din monarchi'a intréga. Acelea provincii sunt Boemi'a si Galiti'a.

Diet'a Boemiei, care dupa lege mai avea unu anu de activitate, f  desfacuta deunadi inainte de terminu si se decise a se face alte alegeri. Se vede că guvernulu se saturase p na in g tu de necurmatele si prea inversunatele certe, care durasera tocma douedeci de ani intre cele doue nationalitati conlocuit rie, adeca Cechi c  mare

luna; la v rsta de 20 ani, am urcatu urcatu numerulu la 200; c tra 30 de ani, am ajunsu la numerulu de 300; Credu, c  nu voiu mai fum  acuma, dara nicidecum de siguru.“

Ce ar dice dn. Mark Twalne, daca ar afl  că dn. Emile Augi r a trebuitu se incetiedie absolutu cu intrebuintierea tabacului, pentru-c  se evite nisce ametieli inspaiment toare? Si d. Augi r nu fum  de siguru at ta c tu scriitorulu americanu!

Pictorulu H. Herkomer, autorulu dela „Invalides au Sermon“, declara că nu este nici beutoriu nici fumatoriu, si c  a fostu odata vegetarianu.

In fine, dn. Arthur Reade inchiaie seri'a acestoru diversi martori chiamati a face „unu juramentu autograficu.“

„Tóte parerile sunt de acordu a dice, c  tabaculu precum si alcoolulu scurt dia viéti'a. Este siguru, c  abstinererea este binefacat re, precum se póte ved  prin lung'a existenta a c torva dintre muncitorii nostrii cei mai mari ai cugetarei. Este remarcabilu, c  toti francesii be-trani insemnati cari se bucura de tóte facultatile loru, n'au fumatu nici-odata.

In scurtu, scriitorii nostrii cei mai buni, cugetatorii nostrii cei mai clari, savantii nostrii cei mai mari nu privescu usulu alcoolului c  ajutoriu essentialu la cugetare, la activitatea creeriloru, si prea pușini dintre ei afla unu ajutoriu in tabacu.“

Acésta carte astfelu editata prin dn. A. A. Reade „Study and stimulants“, si scrisa prin unu numeru considerabilu de autori celebrii, constitue unu apendice escelentu la acestu famosu „Tratatu despre escitantii moderni“, pe care'lu incepuse Balzac si ale carui c teva pagine sunt asia de eloquente.

Dupa „L'indépendance roumaine.“

maioritate de $\frac{2}{3}$ și germani că minoritate. Adevăratu că guvernulu comitelui Taaffe mai alesu de trei ani încóce a recunoscutu cehiloru multe drepturi nationale cuvenite lor; anume in sfer'a instructiunei publice le-a facutu o multime de concessiuni, atátu in vetiamentulu gimnasiale câtu si la universitatea dela Prag'a, unde astadi functionédia ambele limb'i in cele mai multe studie prin profesori de ambele nationalitati; totu asia s'a introdusu limb'a ceha si in administratiune, si la justitia cá limba oficiósa, s'au subventionatu o parte mai saraca a clerului, nu cá din gratia, nu de mila si pomana cá la orbi si ologi, ci cá din alu lor, din dreptulu tieriei, din pung'a poporului, nu din a guvernului. Tóte inse s'au facutu in sil'a braçialor, preste voi'a germanilor, cari in diet'a provinciala a Boemiei au maioritate pe temeulu legei electorale din a. 1861 totu asia de maiestrite buna-óra, cá si cea din Transilvani'a.

Acea stare a lucrurilor nu mai erá de suferitu; deci se publicara alegeri noue cu óresicare modificatiuni ale procedurii vechi asia, cá cehii au mari sperantie de a castigá maioritate de $\frac{2}{3}$ in diet'a viitória. Se prea întielege cá germanii cari de si in minoritate numerica, domniserá pàna acum prin maioritatea lor in dieta, stau se se bata cu capulu de paret. Guvernulu inse nu are ce se le mai faca; elu nu mai póte dá cehiloru cu pumnulu in falci cá se le mai amarésca dilele, cá-ci are lipsa fórté mare de ei si nu'i dá man'a se'i impinga elu insusi in panslavismu.

Cu totulu alt'a este procedur'a in Galiti'a. Acolo preste $2\frac{1}{2}$ milióne de ruteni sunt dati cu totulu in discretiunea polonilor, carii din partea lor se pricepu fórté bine se amarasca dilele acestora in modurile cele mai rafinate si se'i aiba multu mai reu decâtu pe jidovi. Sub o peresutiune cá aceea indracita rutenii dupa cele mai mari incordaturi abia au fostu in stare se aléga din totu coprinsulu tieriei 11 deputati de nationalitatea lor, inse si aceia numai ómeni pe cari ii potu suferi polonii, buna óra cum se intempla si in Ungari'a cu câte 4—5 deputati romani. Urmarea acestei maltrataru din partea polonilor fu, cá rutenii tñura in septeman'a trecuta o adunare nationala fórté numerosá, in care au decisu resistenti'a passiva pentru tóta natiunea loru față cu diet'a Galitiei si au motivatu acea decisiune a lor mai virtosu cu argumentulu, cá nu voru cá se participe in nici-unu modu la facerea de legi despotice.

R u s s i ' a .

Tóta press'a Europei se mai ocupa in lini'a prima de pomp'a incoronarei imperatului Alexandru III totuodata se încérca a prevedé urmarile sale politice. Daca tóta lumea face acésta cu barbatii de statu si cu publicistii in frunte, atunci noi inca ne suntemu datori noue insine, patriei si statului, cá se urmarimu cu tóta grij'a evenimentele din imperiulu vecinu immediatu cu monarchi'a Habsburgiloru. Daca compatriotii nostrii magiari se interessédia in gradulu supremu de mersulu lucrurilor in Russi'a, daca in Vien'a se facu cele mai diferite combinatiuni, apoi óre romanii se'si inchide ochii si se calce inainte orbecandu?

Press'a magiara nu incetédia a ne canta pe fiacare di despre barbari'a si selbataci'a muscalésca; nu scimu inse cum se póte intempla, cá de doue septemani încóce fiindu reprezentate mai tóte popórale civilisate ale Europei in Moscva si in alte parti ale Rusiei prin diplomati, generali, principi, magnati de tóte rangurile, sute de publicisti, si corespondenti de diarie, toti aceia nu prea afla vreo diferentia mare intre cultur'a nóstra din statulu Ungariei si cultur'a muscalésca, nici intre barbari'a nóstra si barbari'a septemtrionale n'au prea observatu.

Publicistii inse din Europ'a punu cestiunea cu totulu altumentrea: Sunt popórale Rusiei capabili si primitórie de adevărata cultura? Respunsulu respicatu si categoricu ilu dau apoi ochii si audiulu lor, éra mai concentratu espositiunile de industria, de arti si de agricultura, câte se facu din ani in ani in Russi'a. Dará si solemnitatele extraordinarie precum au fostu si acestea ale incoronarei, dau o buna mesura de a judeca gradulu de civilisatiuni alu unui poporu; cá-ci bine se ne insemnamu: form'a gubernamentale, absolutismu sau constitutionalismu, republica sau monarchia, nicidecum nu sunt criterii sigure ale culturii si civilisatiunii. S'au vedutu staturi absolutistice in floritorie si republice barbare, constitutiuni aristocratice tiranesci (Veneti'a), parlamente compuse in maiori-

tatea lor din defraudatori si hoti (Angli'a in sec. 17—18), diete rebelle cá odinóra ale Poloniei etc.

Poporatiunile din Romani'a, anume clasele midiolocii si superiori ale societatiei in acea tíera cunoscu viéti'a publica si privata din Russi'a si relatiuni de tóta categori'a neasemenatu mai bine decâtu ungurii si romanii de dincóce de munti. Acésta impregiurare ne indemná pre noi, caroru nu ne dá man'a de a tineá corespondenti in capitale departate, cá in locu de a imprumutu din fontani turburi informatinni incurcate, se recurgemu la diarie romanesci informate bine: Astadata scótemu dupa „Telegrafulu“ din Bucuresci unele sciri care au precesu incoronarea, adeca despre mai multe preparative, pre câtu sufere spatiulu nostru. Asia citimu:

„Ni se comunica de cátra corespondentulu nostru din Moscva intr'o scrisóre pe care o vomu publica maine cá, atátu missiunea nóstra câtu si ministrulu plenipotentiaru, d. N. Cretulescu, sunt instalati de cátre comisiunea de incoronare in cas'a generalului Jegoroff strad'a Neglina. in faci'a parcului Alexandrovski. D. Cretulescu, impreuna cu soçi'a dsale ocupu etagiulu ántaiu, éra in alu doilea s'au instalatu d. generalu E. Arionu, maioru E. Casimiru, d. si dna Lahovari si d. Peticari, secretari.

Intrég'a casa se afla pusa la dispositiunea missiei romane.“

Despre caletori'a imperatului cu famili'a sa dela St. Petersburg la Moscva si intrarea lui admirabila fortarétia antica Krem l aflamu intre altele:

„Tiarulu si tiarin'a au plecatu de aci sambata sér'a pe la órele 8 si au sositu la Moscva a dou'a di, 8 Maiu, pe la órele 6 a. m. Trenulu imperialu aduse pe tiarulu, tiarin'a si copiii lor, urmati de o suite numerosá, la care s'a atasiatu dela statiunea Klin, gubernatorulu Moscvei, principele Dolgorucky. Immediatu ce acestu trenu sósí in gar'a Nicolaewsky, famili'a imperiala, asteptandu puçinu, pàna-ce a incetatu o plóia care 'i apucase, se urcá in nisce trasuri acoperite si plecá spre palatulu Petrowsky.

Palatulu Petrowsky se afla claditu pe marea siosea Moscowska, care se finesce la portile triumfale, ce sunt unu monumentu comemorativu construitu in onórea imperatului Alexandru I, care prin aceste porti a intratu in Moscva, abandonata de cátra Napoleonu Bonaparte. In dosulu posomoritolui si de unu aspectu fórté tristu alu palatului Petrowsky se întinde pe o distantia de 2 chilometrii unu mare parcu, numitu Petrovsko-Rozumowsky Park, éra in faci'a palatului se afla campi'a Chadinskoe pole. Pe acésta intinsa campia in momentul de faci'a sunt construite preste 3000 de mese, la care voru banchetui soldatii; carusele, stálpii pentru gimnastica cu premii, baracele saltimbanciloru, unu teatru provisoriu, panorame si menagerii acoperu partea spre valea orasiului a campiei, éra partea opusa spre resaritu se afla acoperita de corturile albe ale armatelor, ce sunt concentrate aci pentru serbarile incoronarei. Portile triumfale, carefurulu Sadovaia, intréga strad'a Tverskaia (4 chilometrii de lungime) sunt in momentul de faci'a impodobite cu nisce stálpii vapsiti cu colori nationale si avendu asupra atárnate pe nisce catarguri drapele de tóte colorile; guirlande de verdétia si de flori sunt suspendate pe strada, fiindu atárnate dela o casa la alt'a, casele in generalu impodobite cu covóre, drapele si drapate cu materii multicolore! rosiu, albastru, galbenu, verde — éta colorile ce domina; pe mic'a piatia Dolgorucky, faciád'a casei gubernatoriului generalu este drapata cu metasa rosiia, intrarea generala se ascunde sub flori exotice si perdele de catifea alba, ornate cu flori de argintu, asemenea si cas'a gubernatoriului civilu de pe strad'a Tverskaya este bogatu impodobita atátu cu drapele câtu si cu diferite materii multicolore. Piatia Tversky-Vorota, care se considera cá fiindu asiatiata pe loculu, unde altadata a fostu intrarea in Beliigorod (orasiulu albu) se afla ornata cu arcu triumfale, drapele si sori electrici; Mohovaia si stradele laterale, care incungiura zidurile Krem lului sunt si ele bogatu impodobite, dara nu potu de locu rivalisá cu Tverskaia, care a fostu cum se vede obiectulu unoru ingrijiri speciale; acolo, pe acésta lunga principala strada se va concentrá serbarea incoronarei in ceea ce privesce decorulu ei. Preamblandu-ne apoi mai departe si luandu pe strad'a Iverska spre Soborna plosciati, gasimu cas'a numita palatulu de oglindi (zerkalni-dvoretu), impodobita cu unu lucsu extraordinariu; oglindele, cari ornédia paretii exteriori ai casei, sunt acum ascunde sub drapele si flori, portretele tiarului si tiarinei atárnate la faciada sunt incungiurate cu guirlande de camellii albe. Trecédu de aci spre Kusnetsky most, gasimu acea strada, in care se gramadescu cele mai renumite magazine ale orasiului, inundate de flori, verdétia si drapele. Gratia poporatiunii in generalu straine, acésta strada are unu ce originalu si care o deosebesce de celelalte strade, decorurile sale sunt facute cu gustu, colorile sunt combinate bine, privirea se odichnesce in fine, uitandu pestríteal'a bizara a altoru strade.

Dupa acésta aruncare de privire repede se ne întórcemu érási îndreptu spre palatulu Petrowsky pentru a vedea processiunea solemná a intrarei tiarului in vechi'a capitala. In dio'a de 9 Maiu, pe la órele 10 $\frac{3}{4}$ bubuitulu tunurilor dete semnalulu, clopotele catedralei Vspensky si Spasky Sobor incepura sunetele lor lugubre. Dela portile palatului Petrowsky si pàna la portile triumfale steteau pe ambele parti ale sioselei spalari de soldati din regimentulu Pavlowsky, dela

portile triumfale si pàna la Tverskair plosciatis spalerele se compuneau de guard'a imperiala, éra de acolo pàna la capel'a Iverska erau insirati soldatii regimentelor de infanteria din guard'a imperiala. In palatulu Petrowsky se adunara dejá membrii numerosi ai familiei imperiale, principii straini, ambasadorii; potentatii asiaticii, sosira din orasiu in trasurile curtiei imperiale, numai emirulu Buharei si printulu Persiei erau calari.

Tiarulu incalcá in fine pe unu calu albu, darulu pretiosu alu Siahului Persiei, si processiunea se puse in miscare sub bubuitulu tunurilor si sunetulu clopotelor. Inainte mergeau gendarmii calari, apoi unu escadronu de leib-guarda, cu casele lor de auru, pe cari stau in picióre cu aripele desfacute porumbei albi de argintu, apoi veneau, câte doi la rendu, delegatii nobilime calari, in tñut'a lor de gala, dupa nobilime immediatu o banda de jochei, de ómeni de vênátóre ai tiarului*), dupa lachei trasurile aurite cu ministrii, consilierii de statu si senatorii. apoi trasur'a marelui ceremoniamaistru, comitele Pahlen, care tinea in mana bastonulu seu de maresialu, in fine tiarulu calare pe calulu seu albu, acoperitu de auru si petri scumpe si fiindu imbracatu in uniform'a de generalu de infanteria; immediatu dupa densulu, calari, comit. Daskoff, generalulu Miliutin, comitele Tolstoi, Possiet, Voronzoff, Suvaroff, Loris-Melicoff, Siuvaloff, si o multime de generali. Unu ura! reglementaru resuná din tóte partile, éra tiarulu salutá militaresce, inclinandu-se din candu in candu spre estradele pline de reprezentantele sexului frumosu. Dupa tiarulu si suit'a sa mergeau incetu trasurile cu tiarin'a si marile ducese. Trasur'a aurita a tiarinei o trageau siése telegari albi, manati de cátra nisce jochei acoperiti cu auru si argintu, la usile trasurei mergeau nisce elebardieni cu auru si argintu, la usile trasurei câte doi curasieri. In trasur'a tiarinei se aflá si o copilitia, princes'a Xenia, fiic'a tiarului. Processiunea se inchidea cu escadrónu de ulani, husari si curiasieri.

La órele 12 $\frac{1}{2}$, cortegiulu ajunsese in faci'a pietiei de sänge si se îndreptá spre partile unde se afla capel'a Iverska. Ací tiarulu descalcá si merse pe josu spre capela; la usi'a capelei doi ómeni imbracati in costumu nationalu rusu, aruncara la piciórele tiarului unu sacu cu nisipu auritu; tiarulu calcá pe nisipu, darulu comerciantului Sibereacoff, si intrá in capela. Dupa densulu esira din trasuri tiarin'a si marile ducese si intrara asemenea in capela, unde episcopulu Macarii binecuvéntá parchi'a imperiala. Dupa o rogatiune scurta Maiestatea Sa incalcá, éra tiarin'a si marile ducese se urcara in trasurile aurite si cortegiulu se îndreptá spre Krem l. Tiarulu intrá pe piatia rosiia prin pórt'a drépta, éra tiarin'a prin cea stंगा. Ajungédu in faci'a santei porti,**) tiarulu isi scóse casc'a si si facu cruce, suit'a asemenea se descoperi si cu totii intrara sub tavanulu intunecosu alu portiei. Processiunea intrá deci in santulu Krem l, si se oprí inaintea bisericei Uspensky Sobor, unde mitropolitulu Ghenadie impreuna cu unu numerosu cleru intempiná pe tiarulu si tiarin'a. Din biseric'a Uspensky parchi'a imperiala merse pe josu in catedral'a Arhanghel si apoi se scobori in sarcofagele familiiloru dominátóre ale Rusiei. Inchinandu-se mormenteloru stamosiloru sei, tiarulu est érási in biserica, faci'a sa erá palida, sau din caus'a impressiunii triste ce 'iar fi facutu sarcofagulu intunecosu si taciturnu, sau cá obosél'a invinse pe acestu omu vigurosu si plinu de sanetate. Din catedrala, famili'a imperiala plecá directu la palatu, unde tiarulu va stá pàna la incoronare.“

Anarchi'a in literatura.

Dn. Hasdeu disese in una din siedintiele comisiunii orthographice exmisse de cátra academia, cá nu avemu ce face, trebe se mai suferimu inca vreo diece ani acésta anarchia; dsa inse n'au apucatu a se esplica mai bine, adeca a spune curatu, daca a întielesu numai anarchi'a in orthographia, adeca domni'a mai departe a K a k o g r a p h i i l o r u , sau anarchi'a generala in tóta literatur'a nóstra. In acelea momente ne aduseramu aminte de starea desperata, de ex. a literaturii germane in dilele lui Gotsched si contimpuranii aceluia pàna pe la Lessing, apoi si de certele furióse a le carturariloru magiari dintre 1830 pàna 1848. Se pare inse cá la noi desfrenarea acésta nu va tinea nici asia multu câtu tñu si mai tinea la magiari si la greci. Este o simtoma buna, cá chiaru dintre anarchistii se afla cátiva, caroru a inceputu a li se urí de acestea bachanalii; de aceea isi saru acum in capete unii la altii, dara érási cu atáta pasiune, in câtu nu lasa nimicu bunu la adversarii lor. Cei cari au timpu de a citi criticele care se publica nu numai in foi literarie, ci si in unele politice, se voru convinge de afirmarea nóstra.

*) In Russi'a, unde nobilimea feudala n'a esistatu nici-odata, erá fórté naturalu cá delegatiunea nobilime se fia urmata de lachei tiarului, cá-ci nobilime rusá 'si trage originea sa din lacheimea curtiei. Cine mai scie, daca ordinea processiunii n'a fostu facuta cu acésta idea precugetata.

***) Portile sante, numite spaskie vorota sunt o relicá fórté respectata si stimata de russi. Acésta pórt'a, dupa spusele istoriei a vechi capitala, esisté la 1812 pe timpulu candu intrá in Moscva Napoleonu I. Capital'a ardea dela unu capetu la celalaltu; palaturi, biserici, case cadeau in ruina, singura pórt'a Spaskie pe care se aflá atárnata icón'a Mantuitorului, a remasu neatinsa de flacari.

Pentru-că se dămu ocaziune la lectorii noștri de dincóce de munti a cunósce manier'a cea noua de a face critice in Romani'a, reproducemu numai doue, din foi politice, anume una ce urmédia mai la vale dupa „Romani'a libera“ din 14/26 Maiu, éra alta din „Telegrafulu“ dela Bucuresci o trecemu in Transilvani'a Nrii 11 et 12 pe Juniu, pentru-că se guste si lectorii aceleia din bucate de Bucuresci si Jasi.

Se se observe, că corespondenti'a de acilea e preserata cu provincialismi din Moldov'a, pe cari nu 'i intielege nici-unu romanu din Munteni'a si nici-unulu din Transilvani'a, precum nu intielegu nici moldovenii mai multi barbarismi ardelenesci si muntenesci.

Târgoviste, 6 Maiu 1883.

Scumpulu meu prietinu!

Ti credu, fórte bine, uritulu, de care imi scrii că patimesci. — E bóla cu lécu greu. — Ah! si in ce culme de satiu si de scârbire trebuie se se gasésca ánim'a ta, pentru-că nici cei ce te latra se nu te mai póta inveselei puçinu!

Urita privelisce, — ai dreptate, — e lincioréla asta a mormolociloru, in baltóc'a mlascinósa a gazetariei. Scârbosu lucru e se vedi atâta sumedenie de nefleteru, de abia pârpolti prin spudi'a scolii, plini doldora, de ifose si de pretentii, facendu'ti sciintia, literatura si politica, — incalcandu pe câte-o martióga de gazeta si luand'o de-a curmedisiulu preste campi, cu pavédi'a obrasniciei in mana, cu coifulu misieliéi pe capu, si cu peptulu inzeuatu in ocrotitórele zale ale art. 5 si 24 din officós'a nóstra constitutie.

Ce amariti trebuie se fia bietii betranii, cari au mai remasu in picióre din puternic'a si multu incercat'a generatie trecuta, candu vedu suindu-se, pe urma lor, patura asta de sterpituri siontóróge si descreearate.

Au traitu si au luptatu in vremuri de cumpana parintii nostri! — Ómeni harnici, gospodari, cumpatati, intiepleti, iubitori de tíera, buní si deschisi la áanima, — ei au avutu greutati mari si aripi mari.

In sufețele lor au roditu cu prielnice mantuitórele idei, — si numai dupa, ce le-au macinatu-le-au dospitu in de-ajunsu, s'au bizuitu se incépa cu temeiu opera inchegarii lor, si de aceea trud'a fostu-le a pururea rodnic'a si plina de sporu.

Ei nu s'au lasatu a fi robiti de patimele mici, ei au avutu in totudeauna puternica insufletire si nobila mandria a hotaritei loru chiamari.

Ia te uita, cu ce linisce dumnedieésca trece betranulu si marele Alexandri prin droi'a de mucosi, cari 'lu hulescu pentru-că isi a iubitu poporulu cu dragostea netiermuita si binefacátóre a celor alesi, — pentru că a datu némului romanescu o poesie curata si limpede, pentru-că, prin munc'a lui vrednic'a si prin darulu si podób'a mintii lui, a ridicatu asia de susu slava literaturéi nóstre, pentru-că lasa urmasiloru o mostenire asia de pretiósa, in sfarsitu pentru că a fostu si remane mare!

Dis'a elu unu cuventu macaru, acestoru gagauti nerusinati si pismaretari, cari se napustescu, cá nisce cani turbati, se'i smulga laurii de pe frunte, si cari arunca atâtea ocari marsiave in faci'a acestui betranu intiepletu si liniscitu, caruia atâta recunosciintia si admiratie ii datoresce tóta suflarea romanésca? Nu. — Elu ii lasa se faca clabuci la gura, cátu oru potfi, se se sbata si se se svercolésca in spasmurile invidiei, pâna le-o plesni ánim'a intr'ensii de reutate, — elu ii lasa, si, pururea maretu, pasiesce inainte.

Asta'i mandri'a generatiei trecute! Asia sci geniele se respunda la báfrile ómeniloru de nimicu!

Mititeii nostri, inse, sunt rei si sgomotosi. — Sunt nazurosi si plini de marafeturi. — Se nu ii sgandaresci. — Căci vai de stéu'a ta, daca ai avutu vreo data nenorocita ispita de a te atinge de vre unulu din acesti becisnici spadasi. — Iute le sare tiandar'a. Si apoi tine-te pensa, se nu te rupi. — Unde ii vedi, mari, imflandu-se cá unu cimpoi, in virtutea golului de care se bucura, scotiendu típete asurditóre, facendu taraboiu mare in jurulu lor, spunendu'ti câte medalii au, câtí ómeni si câte gazete 'iau laudatu, si cátu de orbu trebuie se fia, cá se le nesocotesci inaltele lor merite, si apoi incepu se te batjocorésca si se'ti scóta ponóse, de te facu cu ou si cu otietu. Asta'i pavédi'a si scutulu poetiloru nostri.

Tu scii cum se chiama la noi in Moldov'a acelu soiu de ciuperce, care lovite cu bátiulu lasa se tísnesca din ele o pulbere de unu mirosu greoiu, cá teciu-nele papusoiulu.

Cu numele acestoru nobile ciuperce cinstescu eu, in gandulu meu, pe toti indárjiti si tífnosii autori, a caroru vacsuita pojghitia e cu neputintia s'o atingi, fára cá de sub ea se nu gálgae puroiulu si scârbosieni'a celor mai gretióse si mai josnice patimi si reutati.

Si candu vedi in deobsce cátu de minunatu slujescu ursitele órbe pe acesti lunatici scofalciti, a caroru áanima scorojita de pofte si de adanci stricaciuni nici canii n'aru manca-o, candu vedi acesti limbrici incubati in matiele tieiei, lasati in larg'a voia, cá in satulu lui Cremene, se fescelésca, se surpe, se spurce, se putredieésca, se'si faca risu si batae de jocu din

totu ce a mai remasu téfaru si sfantu in tíer'a asta, ei carora nici aeru de respiratu nu li s'ar cuveni pe acestu rabdatoru pamentu, candu te uiti cu ce sfruntare si cu cáta inversiunare, aceste cadieturi ale regnului omenescu palmuescu si marsievescu obradiulu némului nostru, si cinstea lui, si credintiele lui, si intielépt'a lui rabdare, si profundulu lui bunu simtiu, si totu si totu ce íntalnescu in naprasnic'a si órb'a loru pornire, — spune dreptu daca nu te cuprinde unu doru dupa acele vremuri biblice, candu cu nici-unu pretiu nu li se mái íngaduiá se mai stea pe pamentu, acestoru mucegaiuri ruinatóre, candu era o margine la care se opreau blastematiile pamentesci, si dela care purcedea resplata tunatóre a cerului, candu Dumnedieu, care isi mai lasa ochii si palm'a preste lume, trimitea câte unu angeru estermimatoru, ori câte-o plóie sdravena de focu si de puciósa, si mai puneá unu stavilaru ticalosiloru omenesci.

E, Lapusnene, Lapusnene! Ce mai ospetiu ai dá adi hemesitiloru de ospetie, si ce mai piramida monumentală ti-ai dura tu, din tóte aceste scáfârlii, pline de gozuri si de gunóie!

Érta-me. — Vei dice cá prea declaru, prea imi umflu bucle; — dar me incrucescu candu vedu la lumin'a dilei vendiendu-se cu atâta nerusinare cinstea, consciint'a, ánim'a, sufletulu si carnea, si totu ce e datu de susu unei fiintie omenesci, cá bunuri nesupuse traficulu murdaru.

Me dóre in sufletu candu me uitu cum se prapadesce, namolindu-se totu mai reu, in toiulu stricaciuniloru, némulu asta vertosu, harnicu, plinu de áanima si de duhu, in vremurile de mai de multu.

Of, si iti vine se crepi candu ii audi pe cei din capulu bucatelor, cá tieranu ii asia, cá tieranu'i pe dincolo, cá elu e talp'a tieiei, cá pentru elu se facemu si se dregemu . . . si vai cátu e de prapaditu si de vlaguitu bietulu locuitoru de satu.

Nevoi de totu soiulu 'i-au uscatu ánim'a, 'lau pisatu, ii au smintitu cugetulu si apucaturile, ii au storsu puterea din bratiéle'i venjóse, picatura cu picatura, si 'lau adusu intr'unu halu de ti e mila se te uiti la densuslu.

Desfreulu, lenea, nerusinarea; tóte sirecticurile, tóte pehlivaniile, pornite cu diuumu dela orasie, au cotropitu satele.

Se despoie unii pe altii cu o selbatica lacomie, se batu de se omóra, se tínu numai de pricini si de zurbavá. — Tribunalele sunt vecinica pline de muncitori atátu de pacinici si de blajini intr'o vreme. — N'au primaru, n'au popa, n'au invetiatoru. — Toti sunt misiei, toti ii speculédia. — E ingrozitoru.

Si de asupra acestui stratu vermenosu si stricatu pâna in meduv'a ciolaneloru, se maimutieresco o dróie de trantori, fauritori de frase si de miserii, in cari otrav'a si coruptiunea dospesco si se scurge mereu in josu. Vorbescu cu patima.

Da, inse cu patim'a adevérulei golasiu si infioratoru, cu patima durerei, ce te coplesiesce la vederea acestei destrabalari si totale descompunerei a poporulu suveranu.

Suntemu grozavu de stricati si grozavu de nenorociti!

Ferice de cine mai póte-avea ilusii la vremea asta!

Cu fratiésca dragoste
A. Vlahutia.

Sciri diverse.

(Necrologu.) Alexandru Popsioru preotu romanu ortodoxu orientalu in Voloca aprópe de Cernauti, cu áanima adéncu intristata face cunoscutu totoruru consangeniloru si amiciloru, cum-cá fostulu seu colegu gimnasialu domnulu *Georgiu Sierbanu*, elevu forestieru alu fondului religiunea gr-or. din Bucovin'a, nascutu in Alm'a-sasésca nu departe de Mediasiu in Transilvani'a, a incetatu din viétia in 18 Maiu la 11 óre a. m. 1883 in etate de 35 ani. Ceremoni'a funebrala s'a tínutu in 19 Maiu d. m. la 4 óre in Cernauti, éra osemintele s'au asiediatu spre repausulu eternu in cintirimulu comunu din suburbiulu Horecea. — Fia-i tierin'a usióra si memori'a eterna!

(In Brasiovu o mica revoltá) s'a íntemplatu din caus'a unu tíganoiu care se spendiurase si care fu íngropatu in cimierulu bisericei romanesci numite „Pe Tocile“. Locuitorii au protestatu dicéundu cá acelu sinucisu nu se tínea de bisericea lor si au datu pe mortulu afara. A esitu asistentia politienésca, cu care comissariulu Szabo a voitu se bage spaima in ómeni, vediendu apoi cá multimea nu vrea se fuga, a cerutu si adusu trupe regulate asupra locuitoriloru cu báionete ímplantate, éra dupace a vedíutu cá n'a mai remasu altu midiolocu de cátu glontíulu, si-a trasu sam'a si in deminéti'a urmatória mortulu a fostu dusu si íngropatu la altu locu.

Hei, mici domnisoru, nu ve jucati cu sentimentele religiósce ale poporulu romanescu; cá-ci in dilele nóstre nu mai merge nici cu dragonadele generalulu Bukov din dilele Mariei Teresiei si nici cu ímpuscaturile dela Mihaltiu si Lun'a din 1848.

(Ascultatorii de drepturi) a-i academiei reg. ung. din Sibiu voru arangia si in anulu acesta una petrecere ímpreunata cu dantiu in dumbrav'a (Jungen-Wald), si anume Mercuri in 6 Juniu a. c. st. n., care petrecere — dupa pregatirile cele grandióse de pâna acusia — promise a fi tare animata si pe deplin satisfacátóre.

Minunea industriei

numai 4 florini

unu orologiu-pendulu provedíutu cu patentu c. r., suna la óra si la jumetate de óra, in rama din lemnu de nucu, poleitu finu, cu greutati de bronzu. — Afara de aceste calitati eminente acestu orologiu mai are si acea însusire neplatita, cá

c. r. cadranu patentatu luminédia

pe íntuerecu cu o lumina violeta fórte frumósa si magica, óra pentru acea lumina íntinsiva se garantédia 10 ani.

Multe sute de cumperatori cari au vedíutu si cumperatu orologiulu acesta, au fostu cá fermecati prin acesta

efínitate de necredíutu,
precum nici cá s'a mai vedíutu.

Afara de acésta ne tínemu de a nóstra datorintia cá se reflectamu pe toti cititorii, cá de candu existu orológe ceva asemeni, practic si necredíutu de efinu nu s'a mai vedíutu si póte cá in o suta de ani — nici nu va mai fi

Avertisementu.

Aceste orológe prin mine anuciáte cu 4 fl. póta pe cadranu in litere aurite ínscripúnea: „Patent“.

Orológe care sunt anuciáte de alte firme cu 2 fl. 20 crii sunt de nimica si eu le vendu aceste cu 1 fl. 50 cri.

Nu mai puçinu de observatu sunt si pretiurile aici notate despre orológe de bosnariu, a caroru efinatate numai admirare póte produce.

3834 orológe de bosnariu cilindre

din celu mai finu auru-double frantiozescu, regulate pe minutu, mai inainte fl. 14, acum numai fl. 4.95. Fórte elegante; garantía pentru ambletu corectu 5 ani.

2325 orológe cu anghira

pe 15 rubinuri cu aretatoriu de secunde, fórte finu repassatu pe secunda, mai inainte fl. 21, acum numai fl. 7. Cutiela sunt din celu mai finu argintu-nicol sau auru-double. 5 ani garantía.

3650 orológe remontoir

din veritabilu auru-double, fára cheia de întorsu la tórta, cu mecanismu finu regulatu de nicolu; celu mai bunu si celu mai efinu orologiu din lume, mai inainte fl. 24, acum numai fl. 8.50.

1400 orológe remontoir veritabile

din argintu veritabilu de 13 loti probatu, fára cheia de întorsu la tórta, cu mecanismu la aretatoriu si veritabilu mecanismu nicolu privilegiatu, repassatu pe secunda, cu pretiu necredíutu de efinu, dara adevératu, care nu a mai fostu; mai inainte fl. 35, acuma numai fl. 14.

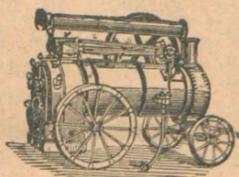
De si pretiulu este asia fabulosu de efinu, se dá gratis la fiacare orologiu de bosnariu unu lantiu de auru-double.

Comande prin posta cá si prin telegrafu, care se voru efectúa cu rambursa postala sau dupa tramitearea sumei, sunt a se adressá la

(159) 2-3

F. Schapira,

depót principalu de orológe, pendule patentate
Vien'a, II., Schiffamtsgasse 20.

RANSOMES, HEAD & JEFFERIES

AGENTU GENERALU

J. GROSSMANN
BUDAPEST'A

ANTAIA FABRICA UNGURÉSCA DE MASINE DE AGRICULTURA

ALUI

GROSSMANN & RAUSCHENBACH
BUDAPEST'A

(157) 3-6

Pentru comande binevoitóre sau visite la etablimentulu nostru ne rugamu frumosu.

